ثلاث رسائل في الصلاة

تأليف سماحة الشيخ :
عبد العزيز بن عبد الله بن باز
- رحمه الله -

ترجمه إلى اللغة التركية:
محمد بن مسلم شاهين

NAMAZ HAKKINDA ÜÇ RİSÂLE

Yazan:
Abdulaziz b. Baz

Çeviren:
Muhammed Şahin

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in Namaz Kılış Şekli :**

Hamd, yalnızca Allah'adır.Salât ve selâm, kulu ve elçisi Muhammed'e, âline ve ashâbına olsun.

Bu kitapçık, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in nasıl namaz kıldığını kısaca izâh etmek için yazılmıştır.

Bu kitapçığı, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي)) [رواه البخاري]

" Namazı, benim kıldığım şekilde kılın " [1]

emri gereğince, O'nu örnek almak isteyen her müslümana okuması için takdim ediyorum.

Bunun açıklamasına gelince :

1. Allah Teâlâ'nın:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاةِ فاغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُواْ بِرُؤُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَينِ} [سورة المائدة من الآية :٦]

---

[1] *Buhârî*

***"Ey îmân edenler! Namaz kılmak istediğinizde** -abdestsiz iseniz- **yüzlerinizi, dirseklerle beraber ellerinizi yıkayın, başınızı meshedin ve ayaklarınızı da aşık kemikleriyle beraber** (yıkayın)...."* [1]

emri ve Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((لاَ تُقْبَلُ صَلاَةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ وَلاَ صَدَقَةٌ مِنْ غُلُولٍ)) [رواه مسلم]

"Abdestsiz namaz ve** (savaşta elde edilen) **ganîmetten çalınan maldan verilen sadaka kabul olunmaz." [2]

hadîsi gereği, Allah'ın emrettiği şekilde abdest alır.

2. Namaz kılan kimse nerede olursa olsun, bütün bedeniyle kıbleye yâni Kâbe'ye yönelir.Kalbiyle de kılmak istediği farz veya nâfile namaza niyet eder.Diliyle niyet etmez.Çünkü dille niyet etmek meşrû değil,bilakis bid'attır. Çünkü ne Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- ne de ashâbı dille niyet etmişlerdir.

Yine, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in emri gereği namaz kılan kimsenin, ister imam olsun isterse tek başına olsun, önüne sütre koyup ona doğru namaz kılması da sünnettir.

3. Secde edeceği yere bakıp ***"Allahu Ekber"*** diyerek tahrime (iftitâh) tekbirini alır.

---

[1] *Mâide Sûresi: 6*
[2] *Müslim*

4. Tahrime (iftitah) tekbirini alırken ellerini omuz veya kulaklarının hizâsına kadar kaldırır.

5. Vâil b. Hucr*-Allah ondan râzı olsun-* ile Kabîsa b. Hulb et-Tâî'nin*-Allah ondan râzı olsun-* babasından nakledilen hadîste olduğu gibi, sağ elini sol elinin bileğinin üzerine gelecek şekilde göğsünün üzerine koyar.

6. ***"Namaza başlama"*** duâsını okuması sünnettir.

Bu duâ şöyledir:

((اَللَّهُـــمَّ باعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كمَاَ بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ، اَللَّهُمَّ نَــقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَماَ يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْــيَضُ مِنَ الدَّنَسِ،اَللَّهُــمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ))

"Allâhumme bâid beynî ve beyne hatâyâye kemâ bâatte beynel-meşriki ve'l-mağrib.Allâhumme nakkınî min hatâyâye kemâ yunakkas-sevbul-ebyedu mined-denes. Allâhummağsilnî min hatâyâye bil-mâi ves-selci vel-berad"

"Allahım!Doğuyla batının arasını uzaklaştırdığın gibi, benimle günahlarımın arasını uzaklaştır.Allahım! Beyaz elbisenin kirden *(yıkanıp)* ***temizlendiği gibi, beni günahlarımdan temizle. Allahım! Beni günahlarımdan su, kar ve dolu ile arındır."***

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbit olduğu üzere, dilerse bu duânın yerine şu duâyı okur:

((سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ))

"Subhânekellâhumme ve bihamdike ve tebârakes-muke ve teâlâ cedduke ve lâ ilâhe ğayruk ".

"Allahım! Sana hamdederek, seni her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim.Adın mübârek, şânın yücedir.Senden başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur."

Bu iki duâdan başka Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbit olan, namaza başlama duâlarından birini okumasında herhangi bir sakınca yoktur.Ancak daha fazîletli olan, bazen birini bazen de diğerini okumaktır.Çünkü böyle yapılırsa, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetine uyulmuş olur.

Namaza başlama duâsını okuduktan sonra :

((أَعوُذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ))

"Eûzu billâhi mineş-şeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm" der.

"Allah'ın rahmetinden kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla** (başlarım)**".

Ardından, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ)) [رواه البخاري]

*"(Namazda) **Fâtiha sûresi okumayanın namazı yoktur** (kabul olunmaz)."*[1]

hadîsi gereği, Fâtiha sûresini okur ve sonunda da ***"âmîn"*** der. Fâtiha sûresi açıktan okunan namazlarda âmîn lafzını açıktan,sessiz okunan namazlarda ise sessizce söyler. Ardından Kur'an-ı Kerim'den kolayına geleni okur.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbit olduğu üzere; öğle, ikindi ve yatsı namazlarının farzlarının ilk iki rekâtlarında (Fâtiha'dan sonra) Burûc sûresinden Beyyine sûresine kadar; sabah namazının farzında, Hucurât sûresinden Burûc sûresine kadar; akşam namazının farzında ise Beyyine sûresinden Nâs sûresine kadar olan sûrelerden okumak daha fazîletlidir.Bazen akşam namazının farzında, öğle, ikindi, yatsı ve sabah namazlarının farzlarında okunan sûreler de okunabilir.Ancak meşrû olan, ikindi namazının farzının öğle namazının farzından daha hafif olmasıdır.

---

[1] *Buhârî*

7. Ellerini, omuz veya kulaklarının hizâsına kadar kaldırarak tekbir getirip rükûya varır.Rükûda iken başını sırtının hizâsında tutar.Parmakları açık olacak bir şekilde ellerini dizinin üzerine koyar.Mutmain oluncaya kadar rükûda kalır. Bu arada şu duâyı okur:

((سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ))

"Subhâne rabbiyel-azîm."

"Azamet sahibi Rabbimi, her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim."

Bu duâyı üç veya üçten fazla tekrarlaması fazîletlidir.Ayrıca şu duâyı da okuması sünnettir:

((سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اَللَّهُمَّ اغْفِرْلِي))

"Subhânekellâhumme rabbenâ ve bihamdik. Allâhummağfirlî"

"Ey Rabbim olan Allahım! Sana hamdederek, seni her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim. Allahım! Beni bağışla "

8.Rükûdan doğrulurken (rükûya varırken yaptığı gibi) ellerini omuz veya kulaklarının hizâsına kadar kaldırır.

Rükûdan doğrulurken ister imam olsun, isterse yalnız başına olsun şöyle duâ eder:

((سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ))

"Semiallâhu limen hamideh."

"Allah, kendisine hamdedeni işitir."

Rükûdan tamamen doğrulduktan sonra şöyle duâ eder:

((رَبَّنــــاَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكًا فِيهِ مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلْءَ ماَ شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ))

"Rabbenâ ve lekel-hamdu hamden kesîran tayyiben mubâraken fîh. Mil'es-semâvâti ve mil'el-ardi ve mil'e mâ beynehumâ ve mil'e mâ şi'te min şey'in ba'du."

"Ey Rabbimiz! *(Yedi kat)* ***gök, yer ve her ikisinin arasındaki mesâfe ve bundan başka dilediğin şeyler dolusu ne kadar çok, temiz ve mübârek hamd varsa, hepsi sanadır".***

Bu duânın ardından şu duâyı da okursa güzel olur :

((أَهْلُ الثَّنــَـاءِ وَالْمَجْدِ أَحَقُّ ماَ قَاَلَ الْعَبْدُ وَكُلُّناَ لَكَ عَبْــــدٌ ، اَللَّهُـــمَّ لاَ مَانِعَ لِماَ أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِماَ مَنَعْـــتَ وَلاَ يَنْفَـــعُ ذَا الْجِدِّ مِنْكَ الْجَدُّ))

"Ehlus-senâi vel-mecdi ehakku mâ kâlel-abdu ve kullunâ leke abd. Allâhumme lâ mânia limâ a'tayte velâ mu'tıye limâ mena'te velâ yenfe'u zel-ceddi minkel-ced."

"Kulun söylemiş olduğu** –ki hepimiz sana kuluz- **şu övgü ve azamet dolu söze en lâyık olansın: Allahım! Senin verdiğine kimse engel olamaz, engel olduğuna da kimse veremez.Servet sahibinin sahip olduğu** (mal, evlât ve güç gibi şeyler) **onu senin azabından kurtaramaz** (onu kurtaracak olan sadece sâlih ameldir)**."

Bu duâ, bazı sahîh hadîslerde Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbittir.

Namaz kılan kimse, imama uymuş ise rükûdan doğrulurken sadece ***"Rabbenâ ve lekel-hamd"*** diye başlayan duâyı sonuna kadar okur.

Vâil b. Hucr ile Sehl b. Sa'd'in Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den rivâyet ettikleri hadîste bildirildiği üzere imam veya imama uyan kimsenin, rükûdan önce kıyamda yaptığı gibi rükûdan doğrulduktan sonra da ellerini göğsünün üzerine koyması müstehaptır.

9. Tekbir getirerek secdeye varır.Mümkünse dizlerini ellerinden önce yere koyar, bunda zorlanırsa ellerini dizlerinden önce koyabilir.El ve ayak parmakları kıbleye dönük, ellerin parmakları da birbirine bitişik tutulur.Alınla burun, iki el, iki diz ve iki ayağın parmaklarının altları olmak üzere yedi azâ üzerine secde eder.

Secde esnâsında şöyle duâ eder:

((سُـــبْحانَ رَبِّـــيَ الأَعْلـــى))

"Subhâne Rabbiyel-a'lâ "

"Yüce Rabbimi her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim."

Bu duâyı üç veya üçten fazla tekrarlar.

Ayrıca bu duâyla birlikte şu duâyı okuması da müstehaptır:

((سُـــبْحانَكَ اللَّهُـــمَّ رَبَّنـــا وَبِحَمْدِكِ ، اَللَّهُـــمَّ اغْفِرْلِي))

"Subhânekellâhumme rabbenâ ve bihamdik. Allâhummağfirlî"

"Ey Rabbimiz olan Allahım! Sana hamdederek, seni her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim.Allahım! Beni bağışla."

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((أَماَّ الرُّكوُعُ فَعَظِّموُا فِيهِ الرَّبَّ، وَأَماَّ السُّجوُدُ فَاجْتـــهِدُوا فِي الدُّعاءِ فَقَمِنٌ أَنْ يُسْتَجابَ لَكُمْ)) [رواه مسلم]

"... Rükûda Rabbi yüceltin, secdede ise çokça duâ etmeye gayret edin.Çünkü secdede yapılan duâ, kabul olunmaya daha lâyıktır." [1]

((أَقْرَبُ ما يَكوُنُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ ساَجِدٌ فَأَكْثِروُا الدُّعاَءَ))

[رواه مسلم]

[1] *Müslim*

"Kulun, rabbine en yakın olduğu an, secdede olduğu andır. Bundan dolayı secdede çokça duâ edin."[1]

hadîsleri gereği, secdede çokça duâ edilmesi müstehaptır.Kılınan namaz ister farz olsun, isterse nâfile olsun secdedeyken Allah Teâlâ'dan kendisi ve diğer müslüman kardeşleri için dünya ve âhirette iyilikler ihsân etmesini diler.

Secdede iken, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in :

((اعْتَدِلوُا فِي السُّجوُدِ وَلا يَبْسُطْ أَحَدُكُمْ ذِرَاعَيْهِ انْبِساَطَ الْكَلْبِ))

[متفق عليه]

"Secdedeyken düzgün durun.Sizden biriniz, köpeğin yaptığı gibi dirseklerini yere sermesin" [2]

emri gereği, dirseklerini yanlarından, karnını uyluklarından, uyluklarını da bacaklarından uzak tutup dirseklerini yerden kaldırır.

10. Tekbir getirerek başını secdeden kaldırır.Sol ayağını yatırıp üzerine oturur, sağ ayağını diker.Ellerini uyluklarının üzerine gelecek şekilde diz kapaklarının üzerine koyar. Ardından da şu duâyı okur:

---

[1] *Müslim*
[2] *Buhârî ve Müslim*

((رَبِّ اغْفِرْلِي ، رَبِّ اغْفِرْلِي ، رَبِّ اغْفِرْلِي، اَللَّهُـــمَّ اغْفِرْلِي وَارْحَمْنِي وَارْزُقْنِي وَعاَفِنِي وَاهْدِنِي وَاجْبُرْنِي))

"Rabbiğfirlî. Rabbiğfirlî. Rabbiğfirlî. Allahummağfirlî verhamnî verzuknî ve âfinî vehdinî vecburnî.''

"Rabbim beni bağışla. Rabbim beni bağışla. Rabbim beni bağışla.Allahım beni bağışla, bana merhamet et, bana rızık ver, bana âfiyet ver, bana hidâyet ver, bana zenginlik ver."

Rükûdan doğrulduktan sonra olduğu gibi, bu oturuşta da omurganın bütün eklemleri yerlerine gelinceye kadar bekler.Çünkü Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* rükûdan doğrulduktan sonra ve iki secde arasında bir süre beklerdi.

11. Tekbir getirerek, ikinci secdeye varır.Birinci secdede yaptıklarının aynısını bu secdede de yapar.

12. Tekbir getirerek başını secdeden kaldırır.İki secde arasında olduğu gibi kısa bir süre oturur.Buna ***"dinlenme oturuşu"*** denir.İslâm âlimlerinin iki görüşünden en doğru olanına göre bu oturuş müstehaptır.Bunu terketmesinde bir sakınca yoktur.Bu oturuşta herhangi bir zikir veya duâ okunmaz.Daha sonra mümkünse ikinci rekâta dizlerine dayanarak kalkar, eğer bunda zorlanırsa elleriyle yere dayanarak kalkar.Ardından, birinci rekâtta olduğu gibi

Fâtiha sûresini, sonra da Kur'an-ı Kerim'den kolayına geleni okur.Daha sonra birinci rekâtta yaptığının aynısını yapar. İmama uyanın imamı geçmesi asla câiz değildir.Çünkü Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-* bu konuda ümmetini şiddetle uyarmıştır.İmamla aynı anda hareket etmek ise mekruhtur.

Sünnete uygun olan,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in :

((إِنَّمَـــا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَــمَّ بِهِ فَلاَ تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ فَإِذا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّــنَا وَلَكَ الْحَمْدُ،وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا)) [متفق عليه]

"İmam, ancak kendisine uyulması içindir.Bundan dolayı ona aykırı hareket etmeyin.O tekbir getirdiğinde *(ardından)* ***siz de tekbir getirin.O rükûya eğilince*** *(ardından)* ***siz de rükûya eğilin. O 'semiallâhu limen hamideh' dediğinde,*** *(ardından)* ***siz de 'Rabbenâ ve leke'l-hamd' deyin.O,secdeye vardığında*** *(ardından)* ***siz de secdeye varın".*** [1]

emri gereği, imama uyan kimsenin imamın sesi kesilir-kesilmez, gecikmeden ve imamdan hemen sonra hareket etmesidir.

---

[1] *Buhârî ve Müslim*

13. Kılınan namaz; sabah, cuma ve bayram namazları gibi iki rekâtlı ise, ikinci secdeden doğrulduktan sonra (Ettehıyyâtu'yu okumak için) otururken sağ ayağını dik tutar, sol ayağını da yatırarak üzerine oturur.Sağ elinin parmaklarını şehâdet parmağı hariç yumarak, sağ uyluğunun üzerine gelecek şekilde oturur.Şehâdet parmağıyla da Allah'ı andığı ve O'na duâ ettiği zaman, Allah'ın birliğine yani tevhîde işâret eder.Eğer serçe ve yüzük parmaklarını yumarak baş ve orta parmaklarını halka şekline getirerek şehâdet parmağıyla tevhîde işâret ederse güzel olur.Her iki şekil de Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbittir. Bazen bu şekilde bazen da diğer şekilde yapmak daha fazîletlidir. Sol elini de sol uyluğunun üzerine gelecek şekilde diz kapaklarının üzerine koyar.Ardından ***"Teşehhüd"*** duâsını okur. Bu duâ şöyledir:

((اَلتَّحِيـــَّاتُ لِلَّهِ والصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، اَلسَّـــلامَ عَلَيْـــكَ أَيـــُّهاَ النَـــبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ ، اَلسَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلـــى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَـــهَ إلاَّ اللهُ وَ أَشْـــهَدُ أَنْ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ))

"Ettehıyyâtu lillâhi ves-salevâtu vettayyibât.Esselâmu aleyke eyyuhen-nebiyyu ve rahmetullâhi ve berakâtuh. Esselâmu aleynâ ve alâ ibâdillâhis-sâlihîn.Eşhedu en lâ ilâhe illallâh ve eşhedu enne Muhammeden abduhû ve rasûluh."

"Bütün ta'zimler, övgüler, duâlar, sâlih amel ve ibâdetler Allah içindir.Ey Peygamber! Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun.Selâm, bize ve Allah'ın sâlih kullarının üzerine olsun.Şehâdet ederim ki Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir."

Ardından şu duâyı okur:

((اَللَّهُـــمَّ صَلِّ عَلىَ مُحَمَّدٍ وَعَلىَ مُحَمَّدٍ كَماَ صَلَّـــــيْتَ عَلىَ إِبْرَاهِيمَ وَعَلىَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَبـــاَرِكْ عَلىَ مُحَمَّدٍ وَعَلىَ آلِ مُحَمَّدٍ كَماَ باَرَكْتَ عَلـــىَ إِبْــرَاهِيمَ وَعَلىَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ))

"Allâhumme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîme inneke hamîdun mecîd.Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin kemâ bârakte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîme inneke hamîdun mecîd."

"Allahım!İbrâhîm ve âilesine rahmet ve mağfiret eylediğin gibi, Muhammed ve âilesine de rahmet ve mağfiret eyle.Sen, övgüye en lâyık olansın, yücesin.İbrâhîm ve âilesine hayır ve bereketler ihsân ettiğin gibi Muhammed ve âilesine de hayır ve bereketler ihsân eyle.Sen, övgüye en lâyık olansın, yücesin".

Ardından dört şeyin şerrinden Allah'a sığınarak şöyle duâ eder:

((اَللَّهُـــمَّ إِنِّي أَعوُذُ بِكَ مِنْ عَذاَبِ جَهَنَّمَ،وَمِنْ عَذاَبِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْـــنَةِ الْمَحْياَ وَالْمَماَتِ وَمِنْ فِتْـــنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجاَّلِ))

"Allâhumme innî eûzu bike min azâbi cehennem ve min azâbil-kabri ve min fitnetil-mahyâ vel-memât ve min fitnetil-mesîhid-deccâl."

"Allahım! Cehennem ve kabir azâbından, hayât, ölüm ve Mesîh Deccâl fitnelerinin şerrinden sana sığınırım."

Daha sonra, Allah Teâlâ'dan kendisine dünya ve âhirette iyilikler dileyerek şöyle duâ eder:

{رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ}

"Rabbenâ âtinâ fid-dünyâ haseneten ve fil-âhirati haseneten ve kınâ azâben-nâr."

"Rabbimiz!Bize dünyada *(âfiyet, helâl rızık, faydalı ilim, sâlih amel gibi)* ***güzellik ver.Âhirette de iyilik*** *(cenneti)* ***ver ve bizi cehennem azâbından koru."***

Kılınan namaz, ister farz olsun, isterse nâfile olsun, yukarıdaki duânın ardından ana-babasına veya diğer müslüman kardeşlerine duâ etmesinde bir sakınca yoktur.

Abdullah b. Mes'ud'dan rivâyet olunduğuna göre, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-* ona teşehhüdü öğretirken şöyle demiştir:

"...sonra duâlardan hoşuna gideni seçip, onunla duâ etsin" başka bir rivâyette:

"...sonra, duâ hususunda dilediğini seçersin" demiştir.

Bu, bir kula dünya ve âhirette fayda veren her şeyi içermektedir.

Ardından önce sağına:

((اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ))

"Esselâmu aleykum ve rahmetullâh."

sonra da soluna:

((اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ))

"Esselâmu aleykum ve rahmetullâh."

diyerek selâm verir.

13. Kılınan namaz, akşam namazı gibi üç veya öğle, ikindi ve yatsı namazları gibi dört rekatlı ise, adı geçen ***"ettehıyatu"*** ve ***"salli ve bârik"*** dualarını okur.

Daha sonra dizlerine dayanarak ayağa kalkar. Ayağa kalkarken de ellerini omuzlarının hizâsına kadar kaldırıp ***"Allahu Ekber"*** der.Daha önce de belirtildiği gibi her iki elini göğsünün üzerine koyar.Üçüncü ve dördüncü rekâtlarda ise sadece Fâtiha sûresini okur.

Ebu Saîd el-Hudrî'nin*-Allah ondan râzı olsun-*Peygamber *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'den rivâyet ettiği hadîste olduğu gibi, öğle namazının 3. ve 4. rekâtlarında Fâtiha'dan sonra, arasıra Kur'an-ı Kerim'den bir şey okumasında bir sakınca yoktur.Daha sonra, akşam namazının 3. öğle, ikindi ve yatsı namazlarının ise 4. rekâtlarının sonlarındaki oturuşlarda ***"ettehıyyâtu"*** ve ***"salli ve bârik"*** duâlarını okur.

Ardından cehennem ve kabir azâbından, hayat, ölüm ve Mesîh Deccâl fitnelerinin şerrinden Allah'a sığınıp bol bol duâ eder.Daha önce iki rekâtlı namazlarda belirtildiği gibi, burada ve diğer yerlerde yapılan meşrû duâlardan birisi de şudur :

{رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ}

"Rabbenâ âtinâ fid-dünyâ haseneten ve fil-âhirati haseneten ve kınâ azâben-nâr."

"Rabbimiz!Bize dünyada** (âfiyet, helâl rızık, faydalı ilim, sâlih amel gibi) **güzellik ver.Âhirette de iyilik** (cenneti) **ver ve bizi cehennem azâbından koru."

Ancak ikinci oturuşta Ebu Humeyd'den rivâyet olunan hadîste olduğu gibi, sol ayağını sağ ayağının altına koyarak ,parmaklarının üzerinde duracak şekilde sağ ayağını diker ve uyluğunu yere koyarak üzerine oturur. (Daha önce belirtilen duâları okuyup) önce sağına sonra soluna selâm verir.

Ardından da üç defa şöyle duâ eder:

((أَسْتَغْفِرُ اللهَ ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ))

"Estağfirullâh.Estağfirullâh.Estağfirullâh." der.

*" -Üç defa- **Allah'tan bağışlanmak dilerim."***

Daha sonra şu duâyı okur :

((اَللَّهُــــمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلاَمُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَـــلاَلِ وَالْإِكْرَامِ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ،لَهُ الْمُلْــكُ وَلَــهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ،اَللَّهُــمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ

وَلاَ مُعْطِيَ لِماَ مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذاَ الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ ،لاَ حَــوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إلاَّ بِاللهِ ،لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَلاَ نَعْبُدُ إِلاَّ إِيَّاهُ ،لَهُ النِّعْمَةُ وَلَــهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكاَفِرُونَ))

"Allahumme entes-selâmu ve minkes-selâmu tebârakte yâ zel-celâli vel–ikrâm.Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh.Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr. Allâhumme lâ mânia limâ a'tayte velâ mu'tıye limâ mena'te velâ yenfeu zel-ceddi minkel-ced.Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh.Lâilâhe illallâhu velâ na'budu illâ iyyâh. Lehun-ni'metu ve lehul-fadlu ve lehus-senâul-hasen.Lâ ilâhe illallâhu muhlisîne lehud-dîne velev kerihel-kâfirûn."

"Allahım! Sen selâmsın, selâm da sendendir.Ey celâl ve ikrâm sahibi! Bereketin büyük, hayırların çok, sıfatların tam ve hiçbir noksanın yoktur.Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur.O birdir,ortağı yoktur, mülk O'nundur, hamd da O'nadır .O'nun her şeye gücü yeter.Allah'ım! Senin verdiğine kimse engel olamaz, engel olduğuna da kimse veremez.Servet sahibinin sahip olduğu *(mal, evlât ve güç gibi şeyler)* ***onu senin azabından kurtaramaz*** *(onu ancak sâlih amel kurtarır)*.***Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır.Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur ve O'ndan başkasına da kulluk***

etmeyiz.Nimet ve lütuf O'nundur. Güzel övgü de O'nadır. Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur. Kâfirlerin hoşuna gitmese de biz, dîni yalnızca O'na** (Allah'a) **has kılarız."

Daha sonran 33 defa ***"Subhânallâh"***, 33 defa ***"Elhamdulillâh"***, 33 defa ***"Allahu Ekber"*** der, yüzüncüsünde ise şöyle duâ eder:

((لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

"Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh.Lehul-mulku velehul-hamdu vehuve alâ kulli şey'in kadîr"

"Allahtan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur. Mülk O'nundur, hamd da O'nadır. O'nun her şeye gücü yeter."

Her namazın ardından Âyet-el Kürsi'yi, İhlâs, Felâk ve Nâs sûrelerini okur.Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den rivâyet olunan sahîh hadîs gereği,sabah ve akşam namazlarının farzından sonra bu üç sûreyi üçer defa okumak müstehaptır.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sâbit olduğu üzere,sabah ve akşam namazından sonra adı geçen duâlardan sonra şu duâyı da 10 defa okumak müstehaptır:

((لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلىَ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

"Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh.Lehul-mulku velehul-hamd.Yuhyî ve yumîtu ve huve alâ kulli şey'in kadîr."

"Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur.O birdir, ortağı yoktur.Mülk, O'nundur.Hamd da O'nadır.O diriltir ve yine O öldürür. O'nun her şeye gücü yeter "

Eğer imam ise, üç defa ***"Estağfirullah"***, ardından ***"Allahumme entes-selâmu ve minkes-selâmu tebârakte yâ zel-celâli vel-ikrâm"*** dedikten sonra cemaate yüzünü dönerek Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'den nakledilen birçok sahîh hadîs gereği adı geçen duâları okur.Bu hadîslerden birisi de Müslim'in sahihinde Hz.Âişe'den rivâyet olunan hadîstir.

Bilinmesi gerekir ki bütün bu duâlar sünnettir, farz değildir.Yine, erkek ve kadın her müslümanın -mukîm olduğu sürece- öğle namazının farzından önce 4,farzından sonra 2,akşam namazının farzından sonra 2,yatsı namazının farzından sonra 2, sabah namazının farzından önce 2 olmak üzere toplam 12 rekât sünnet namazlarını devamlı kılması müstehaptır.Bu namazlara ***"Ravâtib" (Müekked Sünnetler)*** denir.

Çünkü Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- mukîm olduğu sürece bu sünnetleri devamlı kılardı.Yolculuk halinde ise bu sünnetleri terk ederdi.

Ancak sabah namazının sünnetiyle vitir namazını mukîm olsun, yolcu olsun, her zaman kılardı.

Allah Teâlâ'nın:

{ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ } [سورة الأحزاب من الآية:٢١]

*"....-Ey îmân edenler- **Şüphesiz ki sizin için Rasûlullah'ın** (söz, fiil ve davranışlarından almanız gereken pek) **güzel örnekler vardır.** (Bu güzel örnekleri alarak onlara sımsıkı sarılın)"*[1]

emri ve Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((صَلوُّا كَمَــا رَأَيْــتُمُونِي أُصَلِّي)) [رواه البخاري]

"Namazı, benim kıldığım şekilde kılın."[2]

hadîsi gereği, bizim için Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'de pek güzel örnekler vardır.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((أَفْضَلُ صَلاَةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إلاَّ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ)) [متفق عليه]

---

[1] *Ahzâb Sûresi:21*

[2] *Buhârî*

"Kişinin kılmış olduğu en fazîletli namazı** -beş vakit farz namazlar müstesnâ- **evinde kılmış olduğu namazdır." [1]

hadîsi gereği, en fazîletli olan bu sünnetlerle vitir namazını evinde kılmasıdır.Bu sünnetleri câmide kılmasında bir sakınca yoktur.Ayrıca bu namazları devamlı kılmak, cennete girmenin yollarındandır.

Ümmü Habîbe'den rivâyet olunduğuna göre, o ***"Peygamber**-sallallahu aleyhi ve sellem-**'i şöyle derken işittim"*** der:

((مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُصَلِّي لله كُلَّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعاً غَيْرَ فَرِيضَةٍ إِلاَّ بَنَى اللهُ لَهُ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ)) [رواه مسلم]

"Hiçbir müslüman yoktur ki günde** -beş vakit farz namazların dışında- **nâfile olarak Allah rızâsı için on iki rekât** (sünnet)[2] **namaz kılsın da Allah Teâlâ ona cennette bir ev yapmasın." [3]

İmam Tirmizî de bu hadîsi naklederken dediğimiz gibi açıklamıştır. Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in:

((رَحِمَ اللهُ امْرأً صَلَّى أَرْبَعاً قَبْلَ الْعَصْرِ))[رواه أحمد و أبو داود]

---

[1] Buhârî ve Müslim

[2] Bu nafîle (sünnet) namazlar: Sabah namazının farzından önce 2, öğle namazının farzından önce 4, sonra 2, akşam namazının farzından sonra 2, yatsı namazının farzından sonra 2 olmak üzere toplam 12 rekâttır.(Mütercim)

[3] Müslim

"İkindi namazının farzından önce dört rekât *(sünnet)* ***namaz kılana, Allah merhamet etsin."*** [1]

((بَيْنَ كُلِّ أَذَائَيْنِ صَلاَةٌ بَيْنَ كُلِّ أَذَائَيْنِ صَلاَة ثُمَّ قَـــالَ فِي الثَّالِثَةِ : لِمَنْ شاَءَ)) [رواه البخاري]

"Her okunan ezân ile *(getirilen)* ***kâmet arasında*** *(nâfile)* ***namaz vardır.Her okunan ezân ile*** *(getirilen)* ***kâmet arasında*** *(nâfile)* ***namaz vardır." Üçüncüsünde: "Dileyene."***[2] buyurdu.

hadîsleri gereği, ikindi namazının farzından önce 4, akşam namazının farzından önce 2 ve yatsı namazının farzından önce 2 rekât namaz kılarsa güzel olur.

Başarı yalnızca Allah'tandır.

Abdulazîz b.Abdullah b.Baz

Allah Teâlâ onu,ana-babasını ve diğer müslümanları bağışlayıp affetsin. Allah'ın salât ve selâmı, Peygamberimiz Muhammed'e, âline, ashâbına ve kıyâmet gününe kadar O'na en güzel bir şekilde uyanlara olsun.

---

[1] *İmam Ahmed ve Ebu Dâvûd, Tirmizî hadîs "hasen", İbn-i Huzeyme "sahîh" demiştir. Hadîsin isnâdı sahîhtir.*

[2] *Buhârî*

Namazı Cemaatle Edâ Etmenin Farz olduğuna Dâir:

Abdulaziz b.Abdullah b.Baz'dan, bu risâlemi okuyan bütün müslümanlara:

Allah'ın rızâsına uygun şeylerde Allah Teâlâ onları muvaffak kılsın.Beni ve onları takvâ sahibi kılıp, O'ndan hakkıyla korkanlardan eylesin "âmîn".

Allah'ın selâmı ve rahmeti üzerinize olsun.

Aldığım habere göre pek çok müslüman, cemaatle namaz kılmayı hafife almakta, bazı âlimlerin bu konudaki esnek tutumlarını delîl olarak göstermektedirler.Bundan dolayı, bu konunun ciddiyetini belirterek ne kadar tehlikeli olduğunu belirtmek, Allah'ın yüce kitabı Kur'an-ı Kerim'de önemini vurguladığı, Allah'ın elçisi Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in de önemini belirttiği bir konuda müslümanın gevşek davranmaması gerektiğini belirtmek üzerime farz olmuştur.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de birçok yerde namazı zikretmiş, namazın ne kadar önemli olduğunu belirtmiş, namazı devamlı olarak cemaatle kılmayı emretmiş,namazı

hafife almanın veya edâ ederken onda tembellik göstermenin münâfıkların vasıflarından olduğunu haber vermiştir.

Allah Teâlâ apaçık kitabı Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

{حَافِظُواْ عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُواْ لِلَّهِ قَانِتِينَ} [سورة البقرة:٢٣٨]

"(Ey Müslümanlar! Farz) ***namazları*** *(erkânına, şartlarına ve farzlarına riâyet ederek)* ***vaktinde kılın.****(Bu namazların arasında bulunan)* ***orta*** *(ikindi)* ***namazına da dikkat edin.Namazlarınızı, Allah'a itaat ederek, huşû içerisinde ve ona yaraşır şekilde kılın."*** [1]

Bir insan, namazı müslümanlarla edâ etmekten geri kalıyor ve onu hafife alıyorsa, onun namazı devamlı kılıp-kılmadığı ve namaza gereken önemi verip-vermediği nasıl bilinsin?

Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

{ وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ وَارْكَعُواْ مَعَ الرَّاكِعِينَ } [سورة البقرة :٤٣]

"Namazı *(gereği gibi)* ***kılın, zekâtı*** *(hak edene)* ***verin ve rükû eden*** *(mü'min)****lerle beraber rükû edin."*** [2]

---

[1] *Bakara Sûresi: 238*
[2] *Bakara Sûresi:43*

Bu âyet-i kerîme, namazı cemaatle kılmanın ve cemaatle kılan müslümanlara iştirak etmenin farz olduğuna kesin bir delîldir.Şayet gâye, sadece namazın kılınması olsaydı, Allah Teâlâ âyetin başında namazın kılınmasını emrettiği için, âyeti *"rükû eden (mü'min)lerle beraber rükû edin"* şeklinde belirtmesinin hiçbir anlamı kalmazdı.

Başka bir âyet-i kerîme'de şöyle buyurmaktadır:

{ وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلاَةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُواْ أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُواْ فَلْيَكُونُواْ مِن وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّواْ فَلْيُصَلُّواْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُواْ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ } [سورة النساء من الآية :١٠٢]

"(Ey Muhammed! Savaş meydanında) ***onlara namaz kıldırmak istediğinde, onlardan bir grup kalkıp seninle birlikte namaza dursunlar, silahlarını da yanlarına alsınlar.Namazda olanlar secdeye vardıklarında, diğer bir grup*** *(düşmana yüzlerini dönmüş bir halde sizi korumak için)* ***arkanızda dursunlar.****(İlk grup, 2. rekâtı kendileri kılıp selâm verdikten sonra)****, namaza daha başlamamış olan diğer grup gelip seninle birlikte namaza dursunlar.****(1. rekâtı seninle birlikte kıldıktan sonra, 2. rekâtı kendileri tamamlasınlar).* ***Düşmanlarından sakınıp silahlarını da yanlarına alsınlar…"***[1]

[1] *Nisâ Sûresi:10*

Allah Teâlâ savaş halinde bile namazı cemaatle kılmayı emrettiğine göre barış halinde nasıl emretmesin?

Eğer bir kimse, namazın cemaatle kılınmamasına izin veriyorsa, düşman karşısında dizilen ve düşman tarafından hücûma uğramakla tehdit edilen askerlerin cemaati terketmesine izin vermesi daha uygun olurdu.

Böyle olmadığına göre, namazı cemaatle kılmanın en önemli dînî görevlerden olduğu ve hiç kimsenin namazı cemaatle kılmaktan geri kalmasının câiz olmadığı anlaşılmış olur.

Nitekim Ebu Hureyre'den rivâyet olunan hadîste, Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmaktadır:

((لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلاَةِ فَتُقَامَ ثُمَّ آمُرَ رَجُلاً أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّــــاسِ ثُمَّ أَنْطَلِقَ بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حُزَمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لاَ يَشْهَدُونَ الصَّلاَةَ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُــوتَهُــمْ)) [متفق عليه]

"Hiç şüphe yok ki içimden şöyle yapmaya azmettim: Namazın kılınmasını emredip, ardından kâmet getirilmesini daha sonra birisinin mü'minlere namaz kıldırmasını emredeyim.Ardından ellerinde odun bağları bulunan bir grup adamla gidip, namaza gelmeyenlerin evlerini onlar evlerindeyken ateşe vereyim." [1]

---

[1] *Buhârî ve Müslim*

Abdullah b. Mes'ud'dan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

((لَقَدْ رَأَيْتُنَــا وَماَ يَتَخَلَّفُ عَنِ الصَّلاَةِ إلاَّ مُنَافِقٌ عُلِمَ نِفاَقُهُ أَوْ مَرِيضٌ وَإِنْ كَانَ الْمَرِيضُ لَيَمْشِي بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتىَّ يَأْتِيَ الصَّلاَةَ)) [رواه مسلم]

"Bizim zamanımızda, ancak münâfıklığı belli olan veya hasta kimse namaza gelmezdi.Hasta kimse iki kişi tarafından koltuklanarak namaza getirilirdi " [1]

Yine Abdullah b. Mes'ud'dan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

((إِنَّ رَسُولَ اللهِ عَلَّمَنَــا سُنَنَ الْهُدى، وَإِنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى الصَّلاَةَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي يُؤَذَّنُ فيهِ)) [رواه مسلم]

"Şüphesiz ki Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-* ***bize hidâyet yollarını öğretmiştir.Ezân okunan câmilerde namaz kılmak da bu hidâyet yollarından birisidir. "*** [2]

Yine Abdullah b. Mes'ud'dan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der :

---

[1] *Müslim*
[2] *Müslim*

((مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللهَ غَداً مُسْلِماً فَلْيُحَافِظْ عَلَى هَذِهِ الصَّلَوَاتِ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ فَإِنَّ اللهَ شَرَعَ لِنَبِيِّكُمْ سُنَنَ الْهُدَى، وَإِنَّهُنَّ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى،وَلَوْ أَنَّكُمْ صَلَّيْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ كَمَا يُصَلِّي هَذَا الْمُتَخَلِّفُ فِي بَيْتِهِ لَتَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ لَضَلَلْتُمْ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ يَتَطَهَّرَ فَيُحْسِنُ الطُّهُورَ ثُمَّ يَعْمِدُ إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ هَذِهِ الْمَسَاجِدِ إِلاَّ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا حَسَنَةً وَيَرْفَعُهُ بِهَا دَرَجَةً وَيَحُطُّ بِهَا سَيِّئَةً وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا إِلاَّ مُنَافِقٌ مَعْلُومٌ النِّفَاقِ وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يُؤْتَى بِهِ يُهَادَى بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتَّى يُقَامَ فِي الصَّفِّ)) [رواه مسلم]

"Her kim, kıyamet günü müslüman olarak Allah'a kavuşmak istiyorsa, ezân okunan yerde o namazı kılsın. Şüphesiz ki Allah, peygamberinize hidâyet yollarını meşrû kılmıştır.İşte bu namazlar da hidâyet yollarından birisidir.Şayet sizler, cemaatten geri kalan şu adam gibi namazları evlerinizde kılarsanız peygamberinizin yolunu terk etmiş olursunuz. Peygamberinizin yolunu terkederseniz, işte o zaman sapıtırsınız.Her kim güzel bir şekilde abdest alır, ardından da bu mescidlerden birisine

giderse, attığı her adım için, Allah ona bir sevâp yazar ve derecesini de bir kat yükseltir,bir günahını siler.Bizim zamanımızda ancak münâfıklığı belli olan kimse namazdan geri kalırdı.Hasta kimse, iki kişi tarafından koltuklanarak namaza getirilip safa durdurulurdu." [1]

Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der**:**

"Âmâ bir adam Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-****'e gelerek: Ey Allah'ın Rasûlü! Beni mescide götürecek kimsem yoktur. Evimde namaz kılmama izin var mı?*** *diye sordu.* ***Rasûlullah*** *-sallallahu aleyhi ve sellem-* ***ona: "Ezânı işitiyor musun?"*** *diye sordu. Âmâ adam:* ***"Evet"*** *deyince,* ***" O halde icâbet et*** *(cemaate gel).**"*** [2] buyurdu.

Allah Teâlâ'nın inşâ edilip oralarda adının anılmasına izin verdiği câmilerde, cemaatle namaz kılınmasının farz olduğuna delîl teşkil eden pekçok hadîs vardır.Buna göre, müslümana düşen; Allah ve Rasûlünün emirlerine uymak ve yasakladıklarından sakınmak, Allah Teâlâ'nın kendilerini birçok çirkin vasıflarla nitelendirdiği ve en kötü huyları arasında da namazı kılarken tembellik göstermelerini

---

[1] *Müslim*
[2] *Müslim*

belirttiği münâfıklardan uzaklaşmak için cemaatle namaz kılmaya gereken önemi verip cemaatle namaz kılmaya koşmak, çocuklarına, âilesine, komşularına ve diğer müslüman kardeşlerine cemaatle namaz kılmayı tavsiye etmektir.

Nitekim Allah Teâlâ münâfıklar hakkında şöyle buyurmaktadır:

{ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُواْ إِلَى الصَّلاَةِ قَامُواْ كُسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللّهَ إِلاَّ قَلِيلاً، مُّذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لاَ إِلَى هَـؤُلاء وَلاَ إِلَى هَـؤُلاء وَمَن يُضْلِلِ اللّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ سَبِيلاً } [سورة النساء:١٤٢-١٤٣]

"Münâfıklar** (zanlarınca) **Allah'ı kandırmaya çalışırlar.Oysa Allah, onların hilelerini başlarına geçirir.Onlar namaza kalktıkları zaman, üşenerek kalkarlar.Namazlarıyla insanlara gösteriş yaparlar.Allah'ı da pek az anarlar.O münâfıklar, küfür ile imân arasında şaşkın bir şekilde bocalamaktadırlar.Ne mü'minlere, ne de kâfirlere bağlıdırlar.Allah, kimi**(n kalbini îmândan) **saptırırsa** (hidâyetten alıkorsa) **artık ona, bir kurtuluş yolu bulamazsın." [1]

---

[1] *Nisâ Sûresi:142-143*

Cemaatle namazı kılmaktan geri kalmak, namazı tamamen terketmenin en büyük sebeplerindendir.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in :

((بَيْنَ الرَّجُلِ وَ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلاَةِ))[رواه مسلم]

"Kişi ile küfür ve şirk arasındaki sınır; namazın terkidir."[1]

((اَلْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلاَةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ)) [رواه الخمسة]

"Bizimle onlar *(münâfıklar)* ***arasındaki mîsâk, namazdır.Her kim, namazı terkederse kâfir olur."***[2]

emri gereği, namazı terketmek; hiç şüphe yok ki küfür, dalâlet ve İslâm dâiresinden çıkış olduğu bilinen bir gerçektir.Namaza önem verilmesi, şânının yüceltilmesi, devamlı kılınmasının farz oluşu ve Allah'ın emrettiği şekilde kılınması, terkinden de şiddetle sakınılması hakkında birçok âyet ve hadîs olduğu bilinmektedir.

Her müslümana düşen görev; Allah'a ve Rasûlüne itaat ederek, Allah'ın gazabından ve elîm azâbından sakınarak namazları, câmilerde Allah'ın emrettiği şekilde

---

[1] Hadîsi, Müslim Câbir b. Abdullâh 'dan rivâyet etmiştir.
[2] Bureyde el-Eslemî'den sahîh bir senedle sünen sahipleri ile İmam Ahmed rivâyet etmişlerdir.

ve vaktinde kılmaktır.

Hak apaçık belli olduktan, delilleri de açık-seçik hâle geldikten sonra, falanca veya filancanın sözünden dolayı haktan ayrılmak, Allah'ın şu emirleri gereği câiz değildir:

{ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً } [سورة النساء من الآية:٥٩]

"Aranızda bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, gerçekten Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız, o konuda hüküm vermek için, Allah*('ın kitabın)****a ve Rasûlü****(Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti)****ne dönün.Allah****('ın kitabın)****a ve Rasûlü****(Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti)****ne dönmek, sizin için ayrılığa düşüp*** *(görüşlerinizle hareket etmenizden)* ***daha hayırlı, netice bakımından da daha güzeldir."*** [1]

{ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ } [سورة النور من الآية:٦٣]

"*(Rasûlullah'ın)* ***emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belânın gelmesinden veyâ*** *(âhirette)* ***elîm bir azâba uğratılmalarından sakınsınlar."*** [2]

---

[1] *Nisâ Sûresi:59*
[2] *Nûr Sûresi : 63*

Cemaatle kılınan namazın bir çok dünyevî ve uhrevî faydaları vardır.

Bunların başlıcaları şunlardır :

1. Müslümanların, (câmide) tanışmak sûretiyle iyilik ve takvâda birbirleriyle yardımlaşmalarını sağlamak.

2. Müslümanların, birbirlerine hakkı ve bu hak yolda sabrı tavsiye etmelerini sağlamak.

3. Cemaate gelmeyeni, gelmeye teşvik etmek.

4. Bilmeyene bilmediklerini öğretmek.

5. Münâfıkları öfkelendirmek.

6. Münâfıkların yolundan uzaklaşmak

7. Allâh'ın emretttiği ibâdetleri kulları arasında açık-ça yerine getirmek

8. Söz ve fiille Allâh'ın yoluna (İslâm'a) davet etmek.

Bunların dışında pek çok faydaları vardır.

Allah Teâlâ, bizleri rızâsına uygun olan dünya ve âhiret işlerinin düzeltilmesinde muvaffak kılsın.Hepimizi nefislerimizin ve işlediklerimizin şerrinden, kâfir ve münâfıkla-ra benzemekten korusun.

Şüphesiz ki O, sonsuz kerem sahibidir.

Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e, âline, ashâbına ve kıyâmete kadar O'na en güzel bir şekilde tâbi olanlara salât ve selâm eylesin.

Allah Teâlâ'yı anmanın fazîleti hakkında bazı hadisler:

1. Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

"Her kim, günde yüz defa;

((لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) [متفق عليه]

"Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh.Lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr' derse, on köleyi hürriyetine kavuşturmuş *(gibi)* ***sevâp kazanır.Kendisine yüz sevâp yazılır ve yüz günahı da silinir.*** *(Ayrıca bu duâ)* ***o gün akşamlayıncaya kadar O'nu*** *-Allah'ın izniyle-* ***şeytanın şerrin-den koruyan bir sığınak olur.Hiç kimse bu duânın kazandırdığı***

mükâfatın bir benzerini yerine getirmemiştir .Ancak fazla salih amel işleyerek daha fazla sevâp kazanan kimse bundan müstesnâdır."[1]

2. Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

"Her kim, günde yüz defa;

((سُــبْحــَانَ اللهِ وَبِحَمْــدِهِ))

'Subhânallâhi ve bihamdih' derse, günahları deniz köpüğü kadar bile *(çok)* ***olsa bağışlanır."[2]***

3. Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullâh-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

"Söylemesi dile çok kolay gelen, buna karşılık *(kıyâmet gününde)* ***terâzinin sevâp kefesinde ağır basan ve Rahmân'a çok sevimli gelen iki söz vardır ki, bu iki söz:***

((سُــبْحــَانَ اللهِ وَبِحَمْــدِهِ))

(Subhânallâhi ve bihamdih) ***sözüdür. "***

"Allahım! Sana hamdederek, seni her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim" [3]

---

[1] *Buhârî ve Müslim*
[2] *Buhârî ve Müslim*
[3] *Buhârî ve Müslim*

4. Semura b. Cundub'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmaktadır:

"Sözlerin, Allah'a en sevimli olanı dörttür. Bunların hangisi ile başlarsan bir sakıncası yoktur :

((سُبْحَانَ اللهِ ، وَالْحَمْدُ للهِ ، وَلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَاللهُ أَكْبَرُ))

"Subhânallâhi ve'l-hamdu lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber."

"Allahım! Seni her türlü noksanlıklardan tenzîh ederim.Hamd, Allah'adır.Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur.Allah, en büyüktür." [1]

5. Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmaktadır:

((سُبْحَانَ اللهِ ، وَالْحَمْدُ للهِ ، وَلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَاللهُ أَكْبَرُ))

" 'Subhânallâhi ve'l-hamdu lillâhi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber' demem, benim için güneşin üzerine doğduğu *(dünya ve dünyada bulunan)* ***her şeyden daha sevimlidir."*** [2]

6. Ebu Musâ el-Eş'arî'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmaktadır :

---

[1] *Müslim*
[2] *Müslim*

((مَثَلُ الَّذي يَذْكُرُ رَبَّـــهُ وَالَّذي لاَ يَذْكُرُ رَبَّـــهُ مَثَـــلُ الْحَـــيِّ وَالْمَيِّتِ)) [رواه مسلم]

"Rabbini zikredenle zikretmeyenin misâli, diri ile ölü gibidir."[1]

7. Ebu Hureyre'den rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

"Müferridler"[2] *(hayırda)* ***öne geçtiler.Sahâbe:"Müferridler" kimlerdir? Ey Allah'ın Rasûlü! dediler. Rasûlullah****-sallallahu aleyhi ve sellem-****: "Onlar, Allah'ı çokça anan erkekler ve kadınlardır."*** [3] buyurdu.

---

[1] *Buhârî ve Müslim.Hadisin lafzı Buhârî'ye âittir.*
[2] ***Müferrid:*** *Allah Teâlâ'yı anmakla titreyen, O'nu çok anmaktan dolayı ağzı ve boğazı kendisine acı veren kimse demektir. (Mütercim)*
[3] *Müslim*

Namaz Kılan Bir Kimse, Rükûdan Doğrulduktan Sonra Ellerini Nereye Koymalıdır?

Hamd Allah'adır. Salât ve selâm Rasûlullah'a, âline ve ashâbına olsun.

Yurt içinden ve dışından *"namaz kılan kimse, rükûdan başını kaldırıp doğrulduktan sonra ellerini nereye koymalıdır?"* diye soranlar bir hayli çoğaldı.

Müslümanlara nasihat etmek, hakkı açıklamak, şüpheyi ortadan kaldırma ve sünneti yayma gâyesiyle bu konuya detaylı ve anlaşılır bir şekilde cevap vermeyi uygun gördüm.

Derim ki:

Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'den bildirilen sahîh sünnetin delâlet ettiği gibi, Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-* namazda ayaktayken sağ elini sol elinin üzerine koyarak bağlar, ashâbına da böyle yapmayı emrederdi.

İmam Buhârî*-Allah ona rahmet etsin-* Sahîhinde *"Namazda sağ elin sol elin üzerine konulması"* bölümünde şöyle der:

"Abdullah b. Mesleme Mâlik'ten, Mâlik de Ebu Hâzım'dan, Ebu Hâzım da Sehl b. Sa'd'den-Allah hepsinden râzı olsun- rivâyet ettiğine göre şöyle der:

"İnsanlar** (sahâbe) **namazda iken sağ ellerini, sol kollarının üzerine koymakla emrolunurlardı."

Ebu Hâzım:

"Ben, onun bunu Peygamber**-sallallahu aleyhi ve sellem-**'e isnâd etmesinden başka bir şey bilmiyorum" der.

Bu sahîh hadîste, namaz kılan kimsenin ayakta iken rükûdan önce ve sonra sağ eli, sol kolun üzerine koymanın câiz olduğuna delâlet eden yönü, Sehl b. Sa'd'ın:

"İnsanlar** (sahâbe) **namazdayken sağ ellerini, sol kollarının üzerine koymakla emrolunurlardı" diye haber vermesidir.

Bilindiği gibi sünnet olan, namaz kılan kimsenin, rükûda ellerini dizlerinin üzerine, secdede ise omuz veya kulaklarının hizâsına gelecek şekilde yere koymasıdır.İki secde arasındaki oturuşla teşehhüd oturuşunda uyluklarla dizlerin üzerine koymasıdır.Bunları sünnette açıklandığı gibi yapar.Geriye, ayakta dururken ellerin nereye konulması meselesi kalıyor ki, Sehl b. Sa'd'in naklettiği hadîste kastedilen şeyin bu olduğu anlaşılmış olur.Câiz olan, namaz kılan kimsenin ayaktayken sağ elini, sol elinin veya sol kolunun üzerine koymasıdır.Bu durum, rükûdan önce olsun, rükûdan sonra ayakta dururken olsun aynıdır.Çünkü bildiğimiz

kadarıyla Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den iki durum arasında fark olduğu hususunda bir şey sâbit olmamıştır.

İki durum arasında fark olduğunu iddiâ edenin delîl getirmesi gerekir.

Vâil b.Hucr'dan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

"Peygamber**-sallallahu aleyhi ve sellem- **namazda ayakta dururken, sağ elini sol elinin üzerine bağlardı." [1]

Yine, Vâil b.Hucr'dan rivâyet olunan başka bir hadîste, o şöyle der:

"Peygamber**-sallallahu aleyhi ve sellem-**'in iftitâh tekbirini aldıktan sonra, sağ elini sol elinin bilek ve kolunu kavrayacak şekilde üzerine koyduğunu gördüm." [2]

Bu hadîste, rükûdan önceki ve sonraki ayakta duruş arasında bir ayırım yapılmamıştır.Böylece bu hadîsin, rükûdan önceki ve sonraki her iki ayakta duruşu kapsadığı açıkça anlaşılmış olur.

Hâfız İbni Hacer-*Allah ondan râzı olsun*- ***"Fethu'l-Bârî "*** adlı eserinde Buhârî'nin az önce adı geçen konu başlığı ile ilgili olarak şöyle demiştir:

---

[1] *Nesâî rivâyet etmiştir.Hadisin isnâdı sahîhtir.*

[2] *Nesâî ve Ebu Dâvûd rivâyet etmişlerdir.Hadîsin isnâdı sahîhtir.*

«Hadîste geçen "(Namazda ayaktayken) ***sağ elin sol elin üzerine konulması bölümü"*** *ile* ***"İnsanlar*** *(sahâbe)* ***namazdayken, sağ ellerini sol ellerinin üzerine koymakla emrolunurlardı"*** *sözü,merfû hükmündedir. Çünkü; ileride de açıklanacağı gibi sahâbeye emreden bizzât Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.»*

"Kolun üzerine" sözünde, kolun neresine konulacağı açıklanmamıştır.Vâil b.Hucr'dan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

«…sonra sağ elini sol elinin üzerine, bilek ve kolunu kavrayacak şekilde koydu…» [1]

[الرُّسْغُ] er-Rusğ kelimesi; bilek demektir.

Namaz bölümünün sonunda, Hz.Ali'den-*Allah ondan râzı olsun-* buna benzer bir hadîsi zikredeceğiz.

Yine az önce belittiğimiz hadîste ellerin bedenin neresine konulacağı hususunda bir açıklama yapılmamıştır. Başka bir rivâyette İbn-i Huzeyme-*Allah ona rahmet etsin-* Vâil b.Hucr'dan ***"ellerini göğsünün üzerine koydu"*** diye rivâyet etmiştir.

Bezzâr-*Allah ona rahmet etsin-* ise ***"göğsünün yanına (koydu)"*** diye rivâyet etmiştir.İmam Ahmed de-*Allah ona rahmet etsin-* Hulb et-Tâî'den buna benzer bir hadîs rivâyet etmiştir.

---

[1] *Ebu Dâvûd, Nesâî., İbni Huzeyme ve başkaları "hadîs, sahîh" demiştir. Hadîsin aslı, Müslim'in "sahih"inde fazlalıksız olarak bulunmaktadır.*

Yine, *"Ziyâdâtu'l-Müsned" (Müsned'in Ziyâdeleri)* adlı eserde, Hz. Ali'den nakledilen ***"ellerini göbeğinin altına koydu"*** şeklindeki hadîsin isnâdı zayıftır.

ed-Dânî-*Allah ona rahmet etsin- "Etrâfu'l-Muvattâ"* adlı eserinde Ebu Hâzım'a itirâz ederek *"Bu hadîs, illetlidir. Çünkü Ebu Hâzım zanna dayanarak söylemiştir"* demiş, ardından da; *"Eğer Ebu Hâzım:(Ben,onun bunu Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'e isnâd etmesinden başka birşey bilmiyorum) dememiş olsaydı, hadîs merfû' hükmünü alırdı.Çünkü sahâbenin "bununla emrolunuyorduk" sözünün zâhirine bakılarak, onlara emredenin bizzât Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- olduğu sonucuna varılır.Çünkü sahâbî, şeriatı tanıtıcı konumundadır.Dolayısıyla onlara emredenin hüküm koyan konumunda olan Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- olduğuna hükmedilir.Hz.Âişe'nin-Allah ondan râzı olsun-:* ***"Bizler, Rasûlullah****-sallallahu aleyhi ve sellem-****'in yanında âdet görür, orucu kazâ etmekle emrolunur, namazı ise kazâ etmekle emrolunmazdık."***[1]

hadîsi bunun gibidir.Çünkü bu şekilde emredenin Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- olduğuna hükmedilmiştir.

Beyhakî de-*Allah ona rahmet etsin-* bir genelleme yaparak: *"Bu hususta, âlimler arasında hiçbir ihtilâf yoktur.Yine de Allah daha iyisini bilir "* demiştir.

---

[1] *Buhârî ve Müslim*

Ebu Dâvud ve Nesâi'nin sünenleri ile İbni Seken'in *-Allah onlara rahmet etsin-* sahîhinde emreden ile emrolunanın tâyini hususunda, Abdullah b. Mes'ud'dan*-Allah ondan râzı olsun-* konuya ışık tutan şu hadîs nakledilmiştir:

"Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem- (namazda)* ***sol elimi sağ elimin üzerine koyduğum halde görünce, sol elimi çekip sağ elimi sol elimin üzerine koydu"*** [1]

Denildi ki:

"Eğer hadis merfû' olsaydı, Ebu Hâzım: «Ben, onun bunu Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'e isnâd etmesinden başka bir şey bilmiyorum» demesine gerek duymazdı."

Buna şöyle cevap verebiliriz:

"Ebu Hâzım, bu sözüyle emredenin Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- olduğunu açıklamak istemiştir.Çünkü birincisine merfû' hükmündedir, denir ancak "merfû'" denilmez.

İslâm âlimleri, "Namazda Elleri Bağlamanın" hikmetini şöyle izâh etmektedirler :

1. Bu davranış, mütevâzi olarak Allah Teâlâ'ya yalvaran kimsenin özelliğidir.

---

[1] *Hadîsin isnâdı hasendir.*

2. Bu davranış, elleri boş şeylerle oyalanmaktan alıkoymaktır.

3. Bu davranış, huşû içerisinde Allah Teâlâ'ya yalvarıp yakarmaya daha uygundur.

İmam Buhârî de bunu idrâk etmiş olmalı ki, bunun ardından *"Huşû Bölümü"* diye bir bölüm zikretmiştir.

"Namazda Elleri Bağlamak" ile ilgili söylenen güzel sözlerden birisi de bazılarının dediği gibi:

"Kalp, niyetin yeridir. Bilindiği gibi insan, bir şeyi korumak istediği zaman, ellerini o şeyin üzerine koyarak onu korur".

İbni Abdilberr de*-Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'den ellerin bağlanması hususunda aykırı bir şey rivâyet olunmamıştır"

Bu, sahâbe ve tabiînin çoğunluğunun görüşüdür.

İmam Mâlik de*-Allah ona rahmet etsin-* *"el-Muvattâ"* adlı eserinde bunu zikretmiştir.İbnul-Münzir ve başkaları, İmam Mâlik'ten bundan başka birşey rivâyet etmemişlerdir. Ancak, İbnul-Kâsım, İmam Mâlik'ten ellerin salınacağını rivâyet etmiş, Mâlikî âlimlerinin çoğu da bu görüşü benimsemişlerdir.

Yine İmam Mâlik'ten, farz ile nâfile arasında ayırım yaptığı da rivâyet edilmiştir.Mâlikîlerin bir kısmı da el bağla-

mayı mekrûh görmüşlerdir.İbnul-Hâcib, bunun dinlenmek amacıyla yapılması halinde mekrûh olduğunu nakletmiştir.[1]

Hafız İbn-i Hacer'in-*Allah ona rahmet etsin-* söylediği şeyler, bu konuda rivâyet edilenleri açıklamaya tam anlamıyla yeterlidir.

İmam İbn-i Abdilberr'den-*Allah ona rahmet etsin-* rivâyet edilen, *"sağ elin sol elin üzerine bağlanması"* namazda iken el bağlamanın, kıyâm halinde olduğuna delâlet eder.Bu, İslâm âlimlerin çoğunun görüşüdür.İmam İbn-i Abdilberr rükûdan önceki ve sonraki kıyâm arasında bir ayırım yapmamıştır.

İmam İbn-i Kudâme-*Allah ona rahmet etsin-* *"el-Muğnî"*, İbn-i Müflih-*Allah ona rahmet etsin-"el-Furû'"* adlı eserlerinde ve diğer âlimlerin, İmam Ahmed'in-*Allah ona rahmet etsin–*; *"Namaz kılan kimsenin rükûdan doğrulduktan sonra ellerini bağlamakla salmak arasında serbest olduğu"* görüşünde olduğunun dînî bir delîli olduğunu bilmiyorum.Bilâkis daha önce zikredilen sahîh hadîslerin açık manaları, iki duruşta da el bağlamanın sünnet olduğuna delîl teşkil etmektedir.

Ayrıca, bâzı Hanefîlerin; *"rukûdan doğrulduktan sonra elleri salmak daha faziletlidir"* yönündeki görüşleri de, daha

---

[1] *Hafız İbni Hacer'in sözü burada bitmektedir.*

önce zikredilen hadîslere muhalif olduğundan dînî delîlden yoksundur.İslâm âlimlerinin belirttikleri gibi *"istihsân"*[1] hadîslere muhâlif olursa, ona itibâr edilmez.

İbn-i Abdilberr'in-*Allah ona rahmet etsin*– Mâlikîlerin çoğunluğunun *"rükûdan önceki ve sonraki duruşta elleri salmak daha faziletlidir"* demelerine gelince, şüphesiz ki Mâlikîlerin bu görüşü, daha önce de belirtilen sahîh hadîslere ve ilim ehlinin çoğunluğunun görüşüne aykırı olduğundan tercih edilmemiştir.

Vâil b. Hucr ile Hulb et-Tâî'nin-*Allah her ikisinden de râzı olsun*-naklettikleri hadîsler, namazda ayakta dururken elleri göğsün üzerine koymanın daha fazîletli olduğuna delîl teşkil etmektedir.Daha önce de belirttiğimiz gibi bu iki hadîsi de İbn-i Hacer nakletmiştir.Her iki hadîs de *'ceyyid'-iyi-* olup, senedleri zararsızdır.

Birinci hadîsi, (Vâil'in hadîsi) İmam İbn-i Huzeyme rivâyet etmiş ve *"hadîs, sahîh"* demiştir.İmam Şevkânî de *"Neylu'l-Evtâr"* adlı eserinde zikretmiştir.İkinci hadîsi ise (Hulb et-Tâî'nin hadîsi) İmam Ahmed hasen bir senedle rivâyet etmiştir.

---

[1] ***İstihsân:*** *Dînî delîli bulunmayan bir meselede, aklın güzel ve uygun gördüğü hüküm demektir. (Mütercim)*

Ebu Dâvûd-*Allah ona rahmet etsin-* Tâvûs'tan, o da Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'den Vâil ve Hulb'un hadîslerine uygun bir hadîs rivayet etmiştir.Bu hadîs *"mürsel"* olup, senedi ise 'ceyyid'dir.

Şayet Ebu Dâvûd'un, Hz. Ali'nin-*Allah ondan râzı olsun-* *"namazda sünnet olan,elleri üst üste koyup göbeğin altına koymaktır"* dediğini nakletmiştir, diyecek olursan biz de bu hadîse Hâfız İbn-i Hacer'in *"hadîs, zayıftır"* dediğini belirtiriz.

Hadîsin zayıf olmasının sebebi ise; Abdurrahman b. İshak el-Kûfî veya el-Vâsıtî denilen şahsın rivâyet etmiş olmasıdır.

Bu şahıs, ilim ehlinin nazarında zayıf olup, rivâyet ettiği hadîslere itibâr edilmemiştir.

İmam Ahmed, Ebu Hâtim, Yahyâ b. Maîn ve başkaları bu şahsın *"zayıf"* olduğunu söylemişlerdir.

Ebu Dâvûd'un, Ebu Hureyre'den-*Allah ondan râzı olsun-* merfû' olarak rivâyet ettiği; *"Namazda elleri üst üste göbeğin altına koydu"* hadîsi zayıftır.Çünkü; hadîsin râvileri arasında, durumunu yukarıda belirttiğimiz Abdurrahman b. İshak vardır.

Şeyh Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsul-Hak *"Avnu'l-Ma'bûd Şerhu Süneni Ebî Dâvûd"* adlı eserinde şöyle der:

"Tâvûs'tan mürsel olarak rivâyet edilen Hulb ve Vâil'in hadîsleri, namazda elleri göğsün üzerine koymanın müstehap olduğuna delâlet eder.Doğru olan da budur.Elleri göbek altından veya üstünden bağlamaya gelince, bu hususta Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'den herhangi bir hadîs sâbit olmamıştır."

Durum, geçen hadîsler hakkında söylediği gibidir.

Şayet, âlim M. Nâsıruddin Elbânî *"Sıfetu Salâtin-Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- (Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in namaz kılış şekli)"* adlı eserinin 6. baskı, 145. sayfasının dipnotunda:

"Ayakta dururken (rükûdan sonra) elleri göğsün üzerine koymanın dalâlet bid'atı olduğundan şüphe etmiyorum.Çünkü namaz ile ilgili hadîsler o kadar çok olmasına rağmen hiçbirisinde bu husus zikredilmemiştir.Eğer bunun aslı olmuş olsaydı herhangi bir yoldan bize ulaşırdı. Seleften hiç kimsenin, bildiğim kadarıyla da hiçbir hadîs imamının zikretmemesi bu görüşü doğrulamaktadır." demektedir, diyen olursa, ona şöyle cevap verilir:

Evet, faziletli kardeşimiz M. Nâsıruddin Elbânî adı geçen kitabının dipnotunda yukarıda anılan görüşleri belirtmiştir.

Buna bir kaç yönden cevap verilir:

1. Rükûdan sonra, sağ eli sol elin üzerine koymanın dalâlet bid'atı olduğunu kesin bir dille ifâde etmesi,açık bir hatadır.Bildiğimiz kadarıyla hiçbir ilim ehli bunu söylememiştir.Bu, daha önce zikredilen sahîh hadîslere aykırıdır.Ben, onun ilminden, faziletinden, geniş araştırmasından ve sünnete verdiği değerden hiç şüphe etmiyorum.Allah Teâlâ onun bilgi ve başarısını arttırsın.Ancak kendisi bu meselede açıkça hatâ etmiştir.

İmam Mâlik'in-*Allh ona rahmet etsin*-:

"Bizden hiç kimse yoktur ki başkasının görüşlerini, başkası da bizim görüşlerimizi reddetmiş olmasın.(Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'i) göstererek ancak şu kabirde yatanın sözü müstesnâdır (reddedilmez)"

buyurduğu gibi, her âlimin sözü kabul edilir veya reddedilir.Ondan önceki ve sonraki âlimlerin hepsi böyle demişlerdir.Bu davranış, onların değerlerini eksiltmek veya makamlarını düşürmek demek değildir.

Bilâkis onlar, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den müctehidin hükmü hususunda sahîh bir hadîste:

"Müctehid, içtihad eder ve içtihadında doğruyu bulursa iki ecir, ictihad eder ve ictihadında hata ederse bir ecir alır." [1]

buyurduğu gibi, bir veya iki ecir kazanmaktadır.

2. Daha önce zikredilen (Sehl, Vâil ve başkalarından rivâyet edilen) hadîsleri iyice araştıran kimse, bu hadîslerin namazda, rükûdan önce ve sonra sağ eli sol elin üzerine koymanın câiz olduğuna delîl teşkil ettiğini açıkça görür. Çünkü hadîste rükûdan önce ve sonra diye bir açıklama yapılmamıştır.O halde esas olan, iki davranış arasında ayırım yapmamaktır.

Yine Sehl'in hadîsinde, namazda sağ eli sol kolun üzerine koymakla ilgili emir vardır.Ancak namazın neresinde böyle yapılacağı belirtilmemiştir.

O halde, hadîslere dikkatle baktığımızda, namazda sünnet olan; elleri rükûda dizlerin üzerine, secdede yere, teşehhüdde ise uyluklarla dizlerin üzerine koymaktır. Geriye, ayakta dururken ellerin konulacağı yer kalıyor ki, Sehl'in hadîsinde kastedilenin bu olduğu anlaşılmış oluyor. Bu da gayet açıktır.

Vâil'in hadîsine gelince, o :

---

[1] *Nesâî*

"Peygamber**-sallallahu aleyhi ve sellem-**'i namazda ayakta iken sağ elini sol elinin üzerine koyarak bağladığını" [1] gördüğünü açıkça belirtmiştir.

Şüphesiz ki Vâil'in bu ifadesi, rükûdan önceki ve sonraki her iki duruşu da kapsamaktadır.Konunun başında da belirttildiği gibi, iki duruş arasında ayırım yapanın delîl getirmesi gerekir.

3. Hâfız İbn-i Hacer'in-*Allah ona rahmet etsin-* daha önce zikredilen sözünde olduğu gibi, İslâm âlimleri sağ eli sol elin üzerine bağlamanın hikmeti hakkında şöyle demişlerdir:

***** Bu davranış, mütevâzi olarak Allah Teâlâ'ya yalvaran kimsenin özelliğidir.

***** Elleri boş şeylerle oyalanmaktan alıkoymaktır.

***** Huşû içerisinde Allah Teâlâ'ya yalvarıp yakarmaya daha uygundur.

Namaz kılan kimse, bunu rükûdan önce de sonra da yerine getirmesi gerekir.Kabul edilmesi gereken,açık bir delîl olmadan iki duruş arasında bir ayırım yapmamaktır.

Allâme kardeşimizin:

---

[1] *Hadîsi, Nesâî sahîh bir isnadla rivâyet etmiştir*

"Namazla ilgili hadîsler pekçok olmasına rağmen hiçbirisinde bu husus zikredilmemiştir.Eğer bunun aslı olsaydı herhangi bir yoldan bize ulaşırdı"

sözüne gelince, buna şöyle cevap verilir:

Bu husus, sizin dediğiniz gibi değildir.Bilâkis daha önce belirtildiği gibi Sehl, Vâil ve başkalarından rivâyet edilen hadîsler buna delîl teşkil etmektedir.Bu hadîslerden kastedilen mananın dışına çıkanın, bunu ispat etmek için delîl getirmesi gerekir.

Allâme kardeşimizin:

"Seleften hiç kimsenin bunu yapmaması ve bildiğim kadarıyla da hadîs imamlarından hiçbirisinin bu hususu zikretmemesi bu görüşü doğrulamaktadır."

sözüne gelince, buna şöyle cevap verilir:

Bu sözünüz çok gariptir.Neye dayanarak seleften hiç kimsenin bunu yapmadığını söyleyebiliriz ki ?

Bilâkis doğru olan, bu durum selefin rükûdan doğrulduktan sonra ellerini bağladıklarını gösterir.Eğer bunun tersini yapmış olsalardı bu haber bize ulaşırdı.Çünkü daha önce zikredilen hadîsler, ayakta dururken rükûdan önce ve rükûdan sonra el bağlamanın câiz olduğuna delâlet eder.

Nitekim İmam Buhârî-*Allah ona rahmet etsin-* sözümüzün başında naklettiğimiz konu başlığı da bunu gerektirmektedir. Hâfız İbni Hacer'in bu konu başlığı ile ilgili sözü de aynı doğrultudadır.Bundan daha önemlisi Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in rükûdan doğrulduktan sonra ellerini saldığı da rivâyet edilmemiştir.Çünkü böyle yapsaydı, Peygamber -*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in bundan daha az öneme hâiz söz ve fiillerini, sahâbe bize nakletmiş oldukları gibi bunu da bize naklederlerdi.

İbni Abdilberr'in:

"Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'den el bağlama hususunda aykırı bir şey naklonulmamıştır"

dediğini daha önce belirtmiştik.

Hâfız İbn-i Hacer de onun bu sözünü onaylamıştır. Başkalarının da buna aykırı bir şey söylediklerini bilmiyoruz. Söylediklerimizden açıkça anlaşılmaktadır ki kardeşimiz fazîletli âlim M. Nâsıruddin Elbânî, sözlerine dikkatle bakıp ilim ehlinin uyguladıkları kurallara göre incelediğimizde söylediği sözler onun lehine değil, bilâkis aleyhine delîl teşkil eder.

Allah Teâlâ, bizi ve onu bağışlasın ve hepimize affıyla muâmelede bulunsun.Burada sunduğumuz delîlleri

okuduktan sonra kendisinin hakkı açıkça görüp ona dönmesini ümit ederim.Çünkü hak, mü'minin yitik malıdır, onu ne zaman bulursa alır.Allah'a hamd olsun ki, kendisi hakkı arzu edenlerden olup, ona koşan, hakkın açığa çıkması için büyük gayretler sarfeden ve hakka dâvet edenlerdendir.

ÖNEMLİ BİR UYARI

Bilinmesi gerekir ki, rükûdan önce ve sonra sağ eli sol elin üzerine gelecek şekilde göğsün üstüne koymak ve bunun dışında araştırmasını yaptığımız konular, ilim ehline göre sünnet kabilindendir,farz değildir.Şayet birisi,namazda rükûdan önce veya sonra ellerini bağlamayıp salarsa, namazı sahîhtir.Ancak daha fazîletli olanı terketmiş sayılır. Bu ve buna benzer konularda ihtilâfları çekişme, darılma ve ayrılık konusu yapmak hiçbir müslümana yakışmaz. Hatta İmam Şevkâni'nin *"Neylu'l-Evtâr"* adlı eserinde tercih

ettiği *"El bağlamak, farzdır"* görüşü kabul edilse dahi, müslümanların böyle davranması câiz değildir.

Her müslümanın görevi:

İyilik ve takvada birbirlerine yardım etmeye çaba sarfetmek, hakkı delîli ile açıklamak, kalpleri birbirine karşı her türlü kin ve nefretten arındırmaya özen göstermektir. Aynı zamanda ayrılık ve dargınlığa sebep olacak her şeyden sakınmak gerekir.

Nitekim Allah Teâlâ, müslümanlara dinine topluca sarılıp ayrılığa düşmemeyi farz kılarak şöyle buyurmaktadır:

{ وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ } [سورة آل عمران من الآية :١٠٣]

"Allah'ın ipine *(kitabına ve peygamberinin sünnetine)* ***sımsıkı sarılın. Ayrılığınıza sebep olacak şeyleri yapmayın."***[1]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ اللهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلاثًا: أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوا وَ أَنْ تُنَاصِحُوا مَنْ وَلاَّهُ اللهُ أَمْرَكُمْ)) [رواه أحمد ومالك]

---

[1] *Âl-i İmrân Sûresi :103*

"Allah Teâlâ sizin üç şeyinize râzı olur: Sadece kendisine ibâdet edip, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanıza, Allah'ın ipine toptan sarılıp dağılmamanıza ve idâresi altında bulunduğunuz idârecilere nasihat etmenize." [1]

Afrika ve diğer müslüman ülkelerde, müslümanlar arasında, namazda elin bağlanması veya salınması hususunda birçok düşmanlık ve dargınlıkların meydana geldiği haberini aldım.Şüphesiz ki bu, kınanacak bir durumdur.

Böyle bir durumun vukû bulması câiz değildir.

Bilâkis her müslümana düşen görev;

Hakkı, delîli ile birlikte tanıyıp birbirine nasihat ederek karşılıklı anlayış göstermektir.Aynı zamanda muhabbet, kalp temizliği ve îmân kardeşliği devam etmelidir.

Rasûlullâh*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in ashâbı ve onlardan sonra gelen âlimler, bazı teferruata âit konularda ihtilaf ederlerdi.Ancak bu durum, aralarında ayrılığa ve dargınlığa sebep olmazdı.Çünkü onlardan her birinin gâyesi; hakkı delîliyle birlikte öğrenmek ve gerçek ne zaman ortaya çıkarsa onu hep birlikte kabul etmekti.Doğruyu bulamayan kardeşlerini ise dalâletle itham etmezlerdi.Ayrıca bu

---

[1] *Hadisi, İmam Ahmed ve Mâlik rivâyet etmişlerdir.*

durum, birbirlerine darılıp birbirleriyle alâkayı kesmeyi ve birbirlerinin arkasında namaz kılmamayı gerektirmezdi.

Müslüman olarak hepimize düşen görev;

Allâh Teâlâ'dan hakkıyla korkmak, hakka bağlılıkta bizden öncekilerin (selef-i sâlihin) yoluna tâbi olmak, hakka dâvet etmek ve delîli ile birlikte hakkı bilmek için çaba sarfedip, aynı zamanda sevgi ve imân kardeşliğini devam ettirmektir.Bir kısmımız delîlini bilmediği için teferruata âit bir konuda içtihad ederek varacağı bir hükümde, müslüman kardeşine aykırı davranabilir.Bu sebeple onunla ilişkilerimizi kesip birbirimize darılmamalıyız.

Allah Teâlâ'dan güzel isim ve yüce sıfatlarını vesîle kılarak bizim ve diğer müslümanların hidâyet ve başarısını arttırmasını, hepimizi dîninde ilim sahibi kılmasını, bizleri dîninde sebât ettirmesini, dînine yardım ve dâvet etmeyi bizlere nasip eylemesini dileriz.

Bunu yapacak olan da ancak O'dur ve O buna kâdirdir.

Peygamberimiz Muhammed'e, âline, ashâbına ve kıyâmete kadar O'nun hidâyeti ile doğru yolu bulup sünnetini yüceltenlere Allah Teâlâ salât ve selâm eylesin.